

Dobromila Brichtová Dietrichsteinská svatba 22. července 1515

Zobrazení svatební hostiny Zikmunda Dietrichsteina s Barborou z Rottalu z 22. července 1515, barokní malba v dietrichsteinské zámecké sbírce v Mikulově, patřilo po generace k nejceněnějším malbám v dietrichsteinské obrazárně. K němu náleží obraz s výjevem turnaje v Hofburgu, provedeného při této příležitosti.¹ Malby byly svědectvím k prezentaci rodiny Dietrichsteinů jako jedné z nejpřednějších rodin v habsburských zemích. Inventář zámecké obrazárny v Mikulově z roku 1861 uvádí hned dvě jejich verze, jedna byla zavěšena v předsíni zámecké kaple, druhá v místnosti č. 84, menším rodinném sále v druhém podlaží zámku. Další zobrazení hostiny, kvaš na pergamentu, byl ještě v roce 1861 v dietrichsteinském paláci ve Vídni.²

Existují ještě další verze, provedené jinými malíři. Víme především o zobrazeních hostiny. Jeden exemplář zapůjčila mikulovskému muzeu pro stálou výstavu *Galerie Dietrichsteinů* paní Mercedes Dietrichstein. Mimo české země jsou nám známy dvě další kopie. Steiermärkisches Landesmuseum Joanneum v Grazu zveřejnilo svoji kopii na internetu,³ je to též malba neznámého autora, datovaná do 17. století. Oba obrazy jsou v dalších kopiích zastoupeny ve sbírkách Moravské galerie v Brně, vystaveny v zámeckých expozicích v Lednici, v Hrádku u Nechanic, Lipníku nad Bečvou, v Holešově.⁴ Z četnosti kopií vyplývá, že byly pořizovány do nových domovů mladých Dietrichsteinů, do Lednice malby přišly zřejmě díky dceři knížete Ferdinandu Dietrichsteina Erdmuth, provdané roku 1681 za Hanse Adama Liechtensteina. V 19. století byly zhotoveny grafické přepisy pro album⁵ s litografickými přepisy rodinných portrétů Dietrichsteinů. Že zájem o toto téma přetrval do moderní doby, dosvědčuje korespondence v soukromém archivu Mercedes Dietrichstein. Mikulovský zámecký hejtman Rudolf Pindter 10. ledna 1907 psal knížeti Hugovi Dietrichsteinovi do Vídně zprávu o spisu doktora Cuspianiana,⁶ který obsahuje cenné informace k obrazům s inventárními čísly 3 a 4, instalovaným v pokoji číslo 84, s námětem svatby a turnaje v Hofburgu. Pindter vložil tento spis do jím založené sbírky Dietrichsteiniana v archivu a pasáže s informacemi, které se vztahují k obrazům, přepsal a knížeti poslal.⁷

¹ Svatební hostina, Regionální muzeum v Mikulově, sbírka Výtvarné umění, inv. č. 4153 (olej na plátně, 137 × 242 cm). Turnaj, Regionální muzeum v Mikulově, sbírka Výtvarné umění, inv. č. 4152 (olej na plátně, 137 × 242 cm).

² SLAVÍČEK, Lubomír: Inventáře dietrichsteinské sbírky obrazů (Mikulov, Vídeň), Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. Řada F: Opuscula historiae artium, roč. 43 (1999), s. 104. Akvarel 65 × 96 cm prodán v aukční síni Dorotheum v roce 1991.

³ Hochzeit Sigmunds von Dietrichstein mit Barbara von Rottal, Steiermärkisches Landesmuseum Joanneum, Graz [online]. Dostupné na <http://www.wg.uni-klu.ac.at/kultdoku/kataloge/19/html/1600.htm> [cit. 30. ledna 2012]. Zobrazená a popis viz: Adel im Wandel. Politik, Kultur, Konfession 1500–1700. Katalog der Niederösterreichischen Landesausstellung auf Rosenberg vom 12. Mai bis 28. Oktober 1990 (ed. Herbert Knittler – Gottfried Stangler – Renate Zedinger), Wien 1990, s. 438. K obrazu uvedena jako země původu Štýrsko (?), 17. století, kopie neznámého originálu ze 16. století, olej na plátně, 143 × 199 cm.

⁴ SLAVÍČEK, c. d., s. 99, v inventáři hradu Žleby (dle udání PhDr. Jarmily Vackové, ústav teorie a dějin umění ČSAV, archiv RMM).

⁵ Litografie Ludwiga Schnorra, Regionální muzeum v Mikulově, sbírka Výtvarné umění, inv. č. 3828 (album Familien Portraite und historisches Bilder aus dem fürstliche Dietrichstein'schen Hause, 1844).

⁶ CUSPINIAN, Johannes: Die Erklärung der zusammenkhung Kayser Maximilian vnd Vladislai, Ludouici, vnd Sigmunden zw Hungern Beham vnd Poln Künigen geschhen zw Wienn ansengklich. Durch Herrn Johansen Cuspinian Kay. Ma. Oratorn vnd anwaldt zw wienn lateinisch gemacht vnd nachmals von artickeln zu artickeln getheucht, Wien 1515.

⁷ Kniha se v mikulovské dietrichsteinské knihovně nedochovala, ale maďarská National Széchényi Library nabízí uživatelům internetu její digitalizovanou verzi.

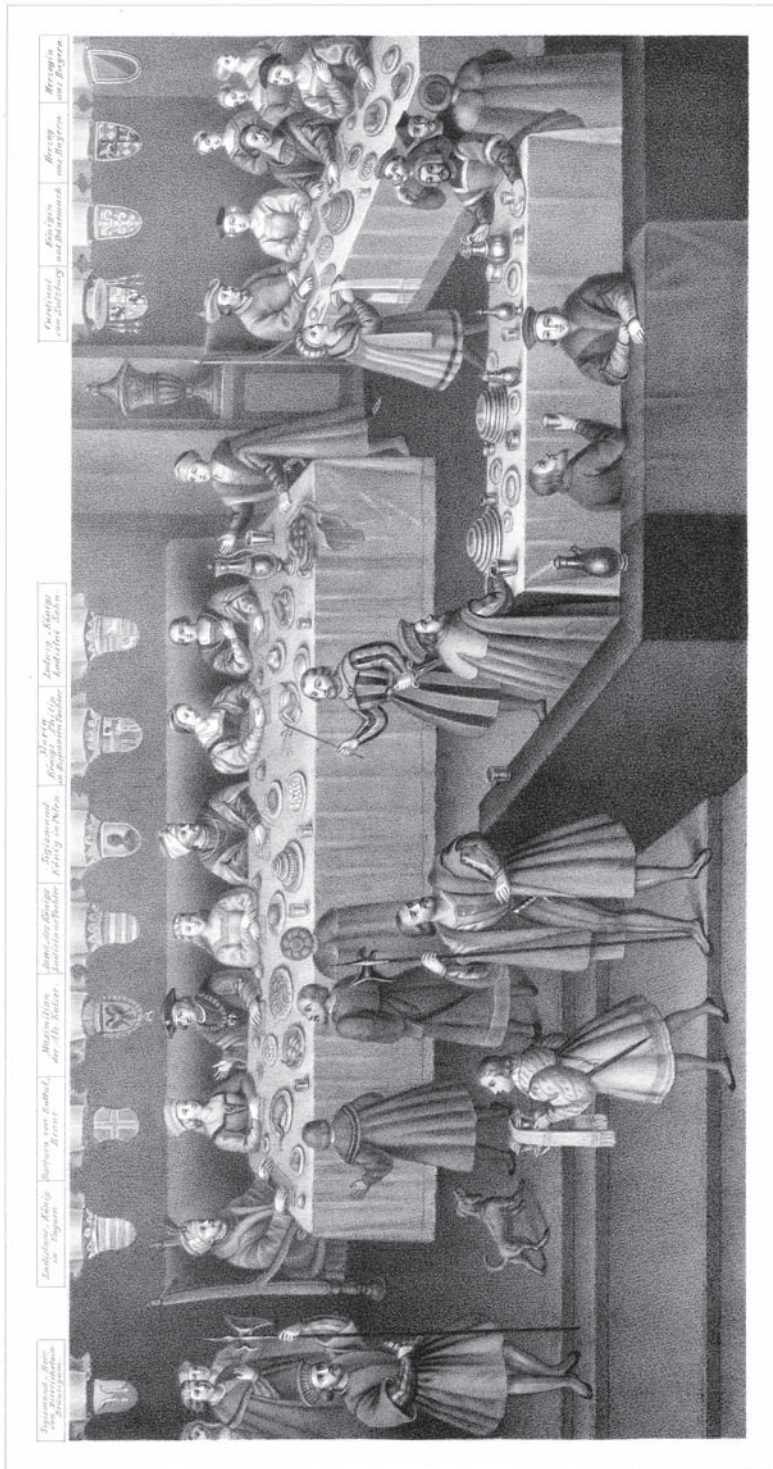

Nuptice Dietrichsteinianae. Trecentis, dupibus affluatissime in epibus Dietrichsteinianis. Viennee XXII. et XIII. Julij. Anno. Millesimo quingentesimo decimo. quibus amicebratae esse presibus. Caspiano in Diario. et Richardo Bartholito in Historico.

J. J. Ostravský, Dietrichsteinská svatba, 1691, Regionální muzeum v Mikulově, inv. č. 4153. Erby a tabulky se jmény představují hosty při první svatební tabuli: král Vladislav Jagellonský, nevěsta Barbora z Rottalu, císař Maxmilián I., Anna Jagellonská, král Zikmund Jagellonský, Marie Habsburská a Ludvík Jagellonský. Nápis pod obrazem sděluje, že „podle svědeckví Cuspiana a Richarda Bartholomeje podával 300 jídel.“

Na protější straně:

Dietrichsteinská svatba, litografie Roberta Theera podle kopie obrazu v mikulovském zámku, provedené Carlem Agricolou v roce 1844, Regionální muzeum v Mikulově, inv. č. 4373. Acricolův malířský přepis tohoto a dalších 24 obrazů, portrétů Dietrichsteinů, v zámecké galerii neznáme.

Erzherzog Albrecht
von Österreich

Erzherzog Albrecht
von Österreich

Erzherzog Albrecht
von Österreich

Erzherzog Albrecht
von Österreich

Erzherzog Albrecht
von Österreich

Erzherzog Albrecht
von Österreich

Erzherzog Albrecht
von Österreich

Erzherzog Albrecht
von Österreich

Erzherzog Albrecht
von Österreich

Erzherzog Albrecht
von Österreich

Erzherzog Albrecht
von Österreich

Erzherzog Albrecht
von Österreich

Erzherzog Albrecht
von Österreich

*Supplicium Luticholoniense: breves depictio afflictionum in archiepiscopatu Luticholoniense
 Februario 1577 et 1578. Subi. Anno. Melchior Sprengelius deinceps quinto celebratae.
 Petrus Sprengelius in Duce, et Richardo, Bartholomeo in Luticholonia.*

Nalevo od hodovní tabule stojí ženich Zikmund I. Dietrichstein. Mezi králem Vladislavem Jagellonským a císařem Maxmiliánem I. sedí císařova sice nemanželská, ale velmi oblíbená dcera – Dietrichsteinova nevěsta Barbora z Rottalau; detail obrazu

Všechny kopie dosud neznámého originálu jsou datovány do 17. století. O předloze z 16. století, jejíž existence se předpokládá, zatím nic nevíme. Mohl být jejím autorem Bernard Strigel, švábský mistr období přechodu pozdní gotiky v renesanci, dvorní malíř císaře Maxmiliána I., který do Vídně přišel v souvislosti s dvojitou svatbou mezi vnoučaty císaře a dětmi Vladislava Jagellonského v roce 1515, nebo Hans Maler,⁸ Strigelův žák, autor řady portrétů Anny Jagellonské a portrétu Zikmunda Dietrichsteina?⁹ Nebo byla první verze objednána samotným ženichem u nám neznámého malíře? Nebo byly prostě jen využity známé portréty hrdinů příběhu ke kompozici obrazu? Možná jsou odpovědi ještě skryty v archivech. Jedna z verzí, snad mikulovská, byla zhotovena na objednávku knížete Ferdinanda Dietrichsteina. V roce 1691 uzavřel kníže smlouvu s mikulovským malířem Janem Jiřím Ostravským, že ten za 50 zlatých namaluje dietrichsteinskou svatbu a turnaj,¹⁰ není zde ovšem žádná informace o předloze pro malby.

Nyní k samotným malbám v Mikulově, nejdříve k vyobrazení turnaje. Rytíři v třpyticích se brněních, s pěřovými chocholy na helmicích se na koních navzájem potýkají na nádvoří, pod balkonem s přihlížejícími dámami. Jenom dvě pokrývky koní nesou rodové erby, jedna erb Dietrichsteinů, druhá Habsburků. Nápis pod výjevem informuje: „Dieses Turnier ist gehalten worden auf der Hochzeit des wohlgebornen Heren Sigmund von Dietrichstein Freyherrn zu Hollenburg, Finkenstein und Thalberg, Erbschenken in Kärnten, Rö. H.Hrn. Maximilians des Ersten Rath und Obristen Kämmerer tec. mit der wohlgebornen Frau, Frau Barbara gebornen Freyin von Rottal, den 22. Julij anno 1515 in der Stadt Wien.“

Malba s námětem hostiny zobrazuje velký sál se dvěma slavnostními tabulemi. Hodující, usazení čelně k divákovi, působí staticky jako řada portrétů v polopostavách. K jejich

⁸ K němu viz KRAUSE, Stefan: Die Porträts von Hans Maler. Studien zum frühneuzeitlichen Standesporträts, Wien 2008 (disertační práce) [online]. Dostupné na http://othes.univie.ac.at/655/1/04-15-2008_9902837.pdf [cit. 30. ledna 2012].

⁹ Portrét ve sbírkách Steiermärkisches Landesmuseum Joanneum v Grazu je předlohou celopostavového portrétu Zikmunda Dietrichsteina, Regionální muzeum v Mikulově, sbírka Výtvarné umění, inv. č. 4034.

¹⁰ RICHTER, Václav – KRSEK, Ivo – STEHLÍK, Miloš – ZEMEK, Metoděj: Mikulov, Brno 1971, s. 161.

identifikaci slouží nápisy se jmény a erby umístěné nad jejich hlavami. U hlavní tabule sedí zleva: Vladislav, král uherský a český, nevěsta Barbora z Rottalu, vedle ní císař Maxmilián I. s řádem Zlatého rouna na hrudi (byl prvním Habsburkem, který tento řád získal), Anna Jagellonská, její strýc Zikmund, král polský. Vedle něj infantka Marie, vnučka Maxmiliánova a dcera španělského krále Filipa II., a na konec Ludvík, syn Vladislava Jagellonského. U stolu vpravo sedí vedle dvou arcibiskupů, vídeňského a salzburského, další vnučka Maxmiliána – Isabela, nešťastně provdaná o měsíc později za dánského krále Christiana II. Výčet vzácných hostů zde končí bavorský vévodský pár, který o 30 let později ožení svého syna Albrechta z Wittelsbachu s Annou, dcerou Ferdinanda I. Ženich Zikmund Dietrichstein vstupuje zleva, následován dvěma diákony. Stůl je prostřen zlatým nádobím – konvicemi, poháry, mísami, talíři. Na mísách rozeznáváme pečené bažanty, raky a zdobené paštiky, volně jsou položeny nože a vidličky. Hosté mají před sebou pečivo, na některých kopiích krajíce chleba. Další nádoby je uloženo na servírovacím stole v popředí. Strnulá scéna je oživena obsluhujícími, vojáky v císařských barvách, dvořany, před stolem postává nezbytný pes. Nápisová páska pod výjevem sděluje: *Nuptiae Dietrichsteinianae trecentis dapibus affluentissimae in aedibus Dietrichsteinianis Viennae XXII. Et XXIII. Julii Anno Millesimo Quingentesimo Decimo quinto concelebrate. Testibus, Cuspiniano in Diario, et Richardo Bartholino in Itinerario.*

Porovnáme-li zpracování námětu na zmíněných kopiích, je zřejmé, že se liší malířskou zručností i zobrazenými detaily. Mikulovská verze je nejjednodušší, scéna se odehrává před plnou plochou stěny. Na ostatních malbách je hlavní tabule postavena před sdrúženými renesančními okny, za kterými je vidět městská krajina. Na malbě v Joanneu za okny vidíme pahorek vídeňského lesa. Podlahu tvoří výrazná dvoubarevná, kosmo položená dlažba, jinde pouze naznačená nebo se jí malíři vůbec nezabývali. Na všech malbách sedí za hlavní tabulí sedm hostů, na malbě v Joanneu je možné s podporou erbu pánů z Rottalu identifikovat i matku nevěsty Margaretu, nejvyšší hofmistryni Marie Habsburské. Na mikulovské verzi i na kvaši vstupuje ženich, následován dvěma diákony, do síně zleva, na ostatních stojí vpravo při užší straně stolu. Liší se též nápisové pásky. Kvaš má dokonce dvě, horní nese nápis oslavující císaře jako hrdinu ušlechtilých činů a velkých bitev, spodní oznamuje, že jde o svatbu Zikmunda Dietrichsteina s Barborou z Rottalu, baronkou z Thallbergu, ve Vídni 22. 7. 1515. Malba v Hrádku u Nechanic se zobrazením osob nejvíce blíží mikulovské verzi, jen nápisovou pásku tvoří pruh plátna napnutý mezi okny.

Malby jsou zajímavým pramenem pro historii slavností a her s nimi spojených, pro odívání, stolování. Nás však zajímá především sdělení objednatelů maleb divákovi, tedy účast korunovaných hlav na svatbě významného předka. Při jaké příležitosti na svatbě korutanského šlechtice, jehož syn Adam se stal prvním dietrichsteinským majitelem mikulovského panství, byly hosty králové a císař?

Přibližme si hlavní postavy děje. Ženich, Zikmund Dietrichstein (1484–1533), byl synem svobodného pána Pankráce Dietrichsteina (1446–1508), bojovníka proti Turkům. Krátce před rokem 1500 přišel na císařský dvůr, v roce 1506 mu císař Maxmilián I. udělil dědičný úřad nejvyššího číšníka v Korutanech. Od roku 1514 Zikmund užíval titul dědičného svobodného pána z Finkensteina a Hollenburgu podle hradů, které získal oproti půjčkám císaři. Byl zakladatelem dietrichsteinské linie Hollenburg-Finkenstein, kterou jeho synové rozštěpili ve dvě samostatné větve.¹¹ Zikmund jako zemský hejtmán v roce 1515 potlačil selské bouře ve Štýrsku, vedl stavovské tažení v rakouské selské válce v letech 1524–1525. Byl důvěrníkem, loveckým a turnajovým druhem Maxmiliána I. Jejich přátelství vzniklo v dětství prožitém ve Štýrském Hradci, kde Maxmilián po smrti své matky jako chlapec pobýval, a vydrželo do císařovy smrti. Zikmund Dietrichstein projevil své humanistické vzdělání jako spoluautor rytířského eposu *Theuerdank*. Císař, často zvaný poslední rytíř staré Evropy, se zde identifikoval s hlavní postavou eposu, rytířem Theuerdankem,

¹¹ Zikmund Jiří založil větev hollenbursko-finkensteinskou, Adam větev hollenbursko-mikulovskou.

prožívajícím na cestách za nevěstou nesčetná dobrodružství. Kniha, bohatě ilustrovaná dřevoryty, vydaná v roce 1517 na pergamentu i na papíře, patří i ke klenotům umění knihtisku.¹²

Duchovně spřízněnému příteli tedy císař světil tímto sňatkem svoji nemanželskou dceru Barboru (1500–1550), narozenou ze vztahu s Margaretou z Edelsheimu († 1522), kterou císař provdal za zemského hejtmana v Dolním Rakousku, proslulého bojovníka proti Turkům, Jiřího z Rottalu. Svatba Zikmunda a Barbory byla slavena v rottalovském domě na Herrengasse, který se stal napříště dietrichsteinským městským palácem.¹³ Po smrti Jiřího z Rottalu přešlo v roce 1525 na Barboru i panství Thallberg ve Štýrsku. Jako upomínku sňatku vydal pár kolem roku 1520 stříbrnou medaili se svými portréty.¹⁴

Hlavní part v událostech července 1515 ovšem hrál císař. Maxmilián I. (1459–1519), německý král a císař Svaté říše římské, je znám jako geniální organizátor dynasticky výhodných sňatků, které přispěly k vytvoření velmocenské pozice habsburského domu v Evropě. Prvním v tomto směru politicky perspektivním tahem byla v roce 1496 skutečná dvojitá svatba jeho syna Filipa Sličného s dědičkou Kastilie a Aragonie Johannou Šílenou a svatba jeho milované dcery Margarity, od roku 1507 španělské regentky v holandském Mecheln, se španělským infantem Juanem. Kvůli předčasné smrti Juana v roce 1497 se Habsburkové dostali ke španělskému trůnu.

V závěru své vlády císař připravil známou vídeňskou dvojsvatbu mezi svými vnučaty a dětmi Vladislava Jagellonského, která měla vytvořit alianci rakouských zemí, Polska, Uher a českých zemí k obraně proti rozpínavosti Osmanské říše. Neméně důležitým byl plán rozšíření habsburského vlivu do českých zemí a Uher. V roce 1515 došlo k setkání císaře s Vladislavem Jagellonským, králem českým a uherským, a jeho bratrem Zikmundem, králem polským. Událost je dnes nazývána jako Vídeňský kongres 1515.¹⁵ Kancléř království českého Ladislav ze Šternberka byl 15. března vyslán do Krakova, aby oznámil králi polskému termín setkání v Bratislavě. Jednání začala 24. března, Jagellonci po tu dobu pobývali v Bratislavě a císařovi diplomaté ve Vídni. Císař se ve Vídni příliš nezdržoval, ostatně ještě neměla statut hlavního města. Pobýval střídavě ve Vídeňském Novém městě, v Grazu, na hradě Finkenstein, v době jednání převážně v Innsbrucku, kde převzal dvůr Ferdinanda Tyrolského. Tak mezi Vídni a Bratislavou přejížděli diplomaté, Johann Cuspinián si posteskl na svých 32 jízd. Až 19. července se císař s Jagellonci sešel ve Vídni k definitivním dohodám. Byla to mírová smlouva s polským králem a dvě svatební smlouvy. První smlouvou byl dohodnut sňatek mezi devítiletým následníkem uherského a českého trůnu Ludvíkem Jagellonským s desetiletou císařovou vnučkou Marií. Druhá smlouva stanovila, že jestliže císařovi vnukové Karel nebo Ferdinand do roka nenaplní svatební smlouvu o sňatku s dvanáctiletou Annou Jagellonskou, vezme si ji sám šestapadesátiletý císař.¹⁶ Z dětí, jejichž osud byl zde připravován, chyběli oba vnukové císaře, Karel a Ferdinand, jen jejich sestra Marie přijela od dvora tety Margarity z Mecheln. Jejího příštího manžela Ludvíka Jagellonského, syna českého a uherského krále Vladislava Jagellonského, císař adoptoval a Anna již zůstala u císařova dvora v Innsbrucku s nastávající švagrovou Marií. Hofmistrem dívek pro tuto čekací dobu byl Zikmund Dietrichstein.

¹² Norimberský výtisk z roku 1517 z knihovny knížat Dietrichsteinů byl identifikován ve Schweinfurtu, v knihovně Otto Schaeffera.

¹³ Nynější budova rakouského ministerstva vnitra, Herrengasse 7, byla vídeňským městským palácem Dietrichsteinů až do roku 1811.

¹⁴ Medaili s opisy: BARBARA.VON.ROTAL.FREYN.ZV.TALBERG / SIG.V.DIETRICHSTAIN.F.H.Z. HOLNB. V.FINCKENST. zapůjčila M. Dietrichstein Regionálnímu muzeu v Mikulově v roce 2004 k vernisáži stálé výstavy Galerie Dietrichsteinů.

¹⁵ WIESFLECKER, Hermann: Maximilian I. Die Fundamente des habsburgisches Weltreiches, Wien 1991.

¹⁶ Chlapci pobývali u španělského dvora. Jejich dědeček, Ferdinand Aragonský, měl tehdy vlastní sňatkové úmysly. Karel, příští Karel V., si měl brát Mary, dceru Jindřicha VIII.; o partii pro mladšího Ferdinanda ještě nebylo rozhodnuto.

Anna Jagellonská (1503–1547), dcera Vladislava Jagellonského, provdaná 1521 za Ferdinand I. Habsburského, od roku 1526 královna česká a uherská; detail obrazu

Všechny smlouvy jsou datovány dnem zasnub 22. červencem 1515. Ke svatbám pak došlo až v letech 1521, kdy se Anna vdala za bratra Marie Ferdinanda, a 1522, kdy si Marie vzala krále Ludvíka II. Jagellonského. Svatební smlouvy měly nám známé důsledky pro celou Evropu. Když v roce 1526 v bitvě u Moháče padl mladý český a uherský král Ludvík, podle dohody o vzájemném dědictví Habsburků v Uhrách a Čechách a Jagellonců v Rakousku, Burgundsku a Španělsku se stal českým králem Ludvíkův švagr Ferdinand I. (1503–1564). Maxmiliánovi vnukové Karel V. Španělský, od roku 1556 císař římský, a Ferdinand I., král český a císař římský od roku 1558, tak ovládali bezmála celou Evropu.

Jedním článkem v řetězu slavnosti vídeňského kongresu 1515 byla svatba císařova přítele Zikmunda Dietrichsteina s Barborou z Rottalu (1500–1550), císařovou dcerou. Dostupným zdrojem informací současníka je Cuspinianova zpráva o kongresu. Johann Cuspinian (1473–1529), císařův osobní lékař, humanista, diplomat a historik, rektor vídeňské univerzity, byl aktivním účastníkem jednání, navíc pověřeným zapisovat průběh dění. Svůj popis událostí jara a léta 1515 sepsal v latině a němčině. Zabýval se nejen průběhem jednání od březnového příjezdu Jagellonců do Bratislavy. V jeho zápisech je i zmínka o nešťastném utonutí moravského zemského hejtmana Jana z Meziříče v Dunaji, jehož doprovodu 500 jezdců ho zaujali „*Moskovité s vysokými bílými klobouky a Tataři s jejich šalmajem a trumpetami*“. U vídeňského dvora detailně popisuje skvostné oděvy a šperky mladých králů a královen, sled připravených ceremonií, loveckých výprav a turnajů, četných slavností včetně dietrichsteinské svatby.

V den zasnub císařových vnuků, 22. července v devět hodin ráno, se v Hofburgu sešli všichni účastníci kongresu, slavnostně oděni. Mladou Annu císař korunoval vzácnou zlatou korunou, aby potvrdil její budoucí postavení na trůně, Anna darovala císaři vzácný věnec. Starý král uherský od radosti plakal. Odtud se společnost odebrala do

Marie Habsburská (1505-1558),
vnučka Maxmiliána I., provdaná
za Ludvíka II. Jagellonského,
v letech 1522-1526 královna
česká a uherská; detail obrazu

chrámu sv. Štěpána: císař, polský král a mladičkový Ludvík na koních, starý král Vladislav v nosítkách, mladá královna a fraucimor šly pěšky. V chrámu již čekali hosté – poselstva z Anglie, italské Ferrary, z Čech, Polska, Meklenburska, Bavor a ze Španěl. Trůny pro obě příští nevěsty byly pokryty zlatými výšivkami, za nimi stály dámy a panny z hořtátů. Byli zde důležití církevní hodnostáři – arcibiskupové z Grazu, Kolína, Brém, biskupové z Řezna, Vídně, papežský legát. Po mši si císař oblékl císařský plášť a korunu a vešel do chóru k zásnubám, následován Annou, jejím bratrem králem Ludvíkem a vnučkou Marií. Po slavnostním zpíváním *Te deum laudamus* se v jednu po poledni hosté rozešli.

Odpoledne jel císař, královny a králové na Nový rynek podívat se na turnajové klání.¹⁷ Žádná dvorská slavnost, masopust či dvorská svatba se bez turnaje neobešly. Maxmilián je miloval, byl považován za rytíře, který mistrně vede dřevec i kopí, a je třeba mít se před ním na pozoru. Ani přibývajícím věkem, ani důstojností císaře mu nebraly chuť k zábavám a hrám.¹⁸

Večer, počátkem noci, se císař a králové a královny sešli ke svatební hostině pana Zikmunda Dietrichsteina a panny Barbory, dcery Jiřího z Rottalu. U osmi svatebních stolů byla podávána jídla, Cuspinian píše, že mnoho jídel. U první tabule seděli nejprve král Vladislav, vedle něj při nevěstě císař, paní Anna královna, král polský, slečna Marie, král Ludvík, Mariina hofmistryně, paní z Rottalu, po ní arcibiskup z Brém, biskup

¹⁷ CUSPINIAN, c. d., f. 24: „Nach dem mal sein der Kayser vnd die kunig vnd kunigin auf den Newmarcket dem Rennen zu zesehen zamen kumen / hat Graff von Hardeck vnd Dauto von Kuering . Marggraf Casimir vnd HansJacob von Landaw. Margraf Georg vnd Adolf von Bibrach mit einander gerent.“

¹⁸ GRÖSSINGOVÁ, Sigrid-Maria: Maxmilián I. Zakladatel habsburské světové říše, Praha 2004, s. 263: „Dost jsem si zatancil, zápasil jsem na turnajích s kopím a užíval si karnevalů... Dvořil jsem se dámám a sklízel velkou přízeň. Hodně a srdečně jsem se smál. Ale při turnajích jsem často spadal, takže už nemám dost odvahy.“ psal císař svému příteli Prūschenkovi.

Isabela Habsburská (1501–1526),
vnučka Maxmiliána I., od roku
1515 královna dánská; detail
obrazu

z Regensburgu a další přední knížata a pánové. Páni a paní seděli u tabule do desíti hodin, kdy císař a králové odešli, zatímco knížata a pánové tančili,¹⁹ popisuje Cuspinian událost, která nás v souvislosti s mikulovskými obrazy nejvíce zajímá.

Slavnosti pokračovaly ještě několik dnů. Dne 23. července si vladaři vyměnili dary. Polskému králi daroval císař dva koně, mladému Ludvíkovi koně a chlapeckou peší zbroj, brnění, uchovávané dodnes v zámku Ambrasu. Královna Anna dostala více než 600 loktů sametu a hedvábí. Následující den po dopoledním jednání diplomatů probíhal opět za přítomnosti císaře a královen, společnost se pobavila na velkém, čtyři hodiny trvajícím turnaji. Díky Cuspinianovi se dovídáme i o následujícím večeru kratochvíli, císař obdaroval obě dívky a Ludvíka zlatými mincemi do karetních her, ve kterých Anna a Ludvík větší část peněz vyhráli.

Dne 25. července na náměstí před kostelem U skotů byl uspořádán další velký turnaj s běháním ke kroužku a souboji mezi 32 rytíři, přihlíželo velké množství urozených i měšťanů, z oken i ze střeš. Pro účastníky turnaje zde byl postaven dřevěný přístřešek, odtud vycházeli na kolbiště. Po dvou hodinách císař pasoval nové rytíře. Cuspinian podotýká, že božskou prozřetelností se nic nemilého nepříhodilo, přestože město bylo plné cizích národů, *jako Němci, Waldenští, Španělé, Francouzi, Maďaři, Poláci, Češi, Moravané, Slezané,*

¹⁹ CUSPINIAN, c. d., f. 25: „Zu anfang der nacht sein der Kayser vnd dy kunig vnd kunigin wider zu dem nachtmal zw samen khumen / da hat herr Sigmund von Dietrichstain vnd Jungfraw Barbara herren Georgen von Rotal dochter / hochzeit gehabt / hat man von vil unzelichen richten ain mal geben. Ist an 8 tafel zu erst Künig Vladislaus / nach im dy praut darnach der Kayser / fraw Anna die kunigin / der kunig von Poln / das frölin Maria / der kunig Ludwig. Ir Hofmaisterin / nach inen der Ertzbischof von Bremen.. Bischoff von Regenspurg / vnd die andern vorgeantent fursten vnd heren. Darnach baiden kunig Rät vnd hofgesindt / sein alweg entzwischen den herrn frauen vnd Jungfrawen gesetzt worden das mal hat biss vmb X. in dy nacht gewert / sein der Kayser vnd kunig Danachh abgangen / haben die fursten vnd herrn dy weil getantz vnd darnach ain iede halm geschiden.“

Moskovité, Tataři, Arméni, Turci. Večerní program byl zřejmě slavnostnější než předešlý večer, soudě podle Cuspinianova podrobnějšího popisu:²⁰ *Potom všechna knížata a pánové šli ke dvoru, po večeři byli pozváni k tanci... Dvůr se sedadly byl vyzdoben kobercí a vzácnými látkami. Císař, králové a královny seděli na jedné, paní a slečny na druhé straně. První tanec provedl císař s paní Annou, potom král polský s paní Annou. Potom ostatní knížata a pánové. Potom knížata a pánové, kteří se účastnili turnaje, dostali věnce. Potom šel císař do svých pokojů a králové a královny, knížata a pánové, paní a slečny šli do paláce. Tam jim bylo přineseno rozličné ovoce a jídlo a nápoje. Byli tam do dvou po půlnoci.*

Slavnosti trvaly do 29. července za přítomnosti císaře, tu ve Vídni, tu ve Vídeňském Novém městě. Dne 2. srpna odjel císař, 3. srpna Vladislav Jagellonský zpečetil poslední z dohod a odjel, král polský překročil Dunaj k domovu 5. srpna. Kongres skončil.

Početná zobrazení dietrichsteinské svatby, objednávaná pro každé ze sídel rodiny, byla zprávou současníkům o významu rodiny, o její sounáležitosti s vládnoucím rodem i po linii krve. Sňatek manifestoval pevné politické postavení Zikmunda Dietrichsteina. V kostele sv. Jiří ve Vídeňském Novém městě u hrobky císaře připomínají dvě pamětní desky vztah císaře Maxmiliána I. k Zikmundovi z Dietrichsteina. Věrný rádce císařův měl být na císařovo přání pohřben zde, u nohou svého přítele a vladaře.²¹

Dobromila Brichtová

Dietrichstein's wedding in 22. july 1515

The painting of the wedding of Sigismund Dietrichstein to Barbora von Rothal in Vienna on 25. july 1515 had a unique status in the history of the Dietrichsteins' castle painting gallery in Mikulov. Several other copies with this topic are known, which were made for Dietrichsteins' residences in Bohemia and Austria, however the original painting is not. The copies differ in details. All of them depict the wedding table with the bride, Vladislaus Jagiello, the King of Bohemia and Hungary, and his children Anna and Louis, with Sigismund Jagiello, the King of Poland and with the Emperor Maximilian and his granddaughter Maria of Habsburg. The wedding took place during so called the First Congress of Vienna, when the Emperor made a treaty with the Jagiellos concerning joint defence against the Ottoman Empire. A part of the agreement was the betrothal of the Emperors grandchildren to the children of the King of Bohemia and Hungary. Consequent marriages resulted in arrival of the Habsburgs on the Czech throne in 1526. At the day of the royal betrothal the Emperor married his daughter to his age-long friend – Sigismund Dietrichstein. The depiction of the Sigismund's wedding was ment as a mesage for the contemporaries of the importance of the Dietrichstein family and their blood-relation to the Habsburgs.

²⁰ CUSPINIAN, c. d., f. 27: „*Sein darnach all fursten vnd herrn ge(he)n hof zu dem tantz nach dem nacht-mal geladen. Dar zw sein dy Künig vnd kunigin mit allem iren Adel komen / ist der tantz in dem hof 8 mit gestuel töbichen vn thuechern kostlich aufgericht wor/ gehalten worden. Sein der Kayser Kunig vnd kunigin an ainer :dy frauen vnd Jungfrauen an der anderen seitten gesessen. Hat den ersten tantz der Kayser mit frau Anna / darnach kunig Ludwig mit frau Maria / darnach der Kunig von Poln mit der frau Anna gethan, vnd nach, als dy andern fursten vnd herren. Hat man darnach die Fursten vnd herrn so in dem Thurnier gewesen / mit krantzen vnd sonst begabt vnd gedanckbt. Nach denem ist der Kayser in sein zymer: vnd dy kunig vnd kunigin mit den fursten vnd herrn / frauen vn(d) Jungfrauen in ain Palatz gangen/ daman furgetragen hat ain Collation von allerley fruchten vnnd soess vnd allerlay getranck / hat solchs biss umb zway nach mitternacht gewert.“*

²¹ Moravský zemský archiv v Brně, fond G 140 (Rodinný archiv Dietrichštejnů Mikulov), inv. č. 2019. Zikmund je však pochován ve farním kostele sv. Jakuba ve Villachu.